

Llengües en contacte

Llengües minoritàries i llengües minoritzades

Una llengua és majoritària si compta amb molts parlants i minoritària si el seu nombre de parlants és reduït.

Recordem que al món hi ha unes 6.000 llengües, i només unes quinze o vint són utilitzades per més de cinquanta milions de parlants. La majoria de llengües del món tenen un nombre reduït de parlants. A Europa poques llengües passen dels deu milions de parlants. Entre cinc i deu milions de parlants: suec, búlgar, català, danès... Menys de cinc milions: noruec, finès, albanès, eslovac, lituà, letó, eslovè...

El nombre de parlant no implica cap reconeixement qualitatiu respecte a la llengua. El concepte de llengua minoritària o majoritària és doncs totalment arbitrari però sovint s'empra per prestigiar una llengua. Tanmateix, tota llengua neix com a llengua minoritària i són sempre factors extralingüístics els que poden portar-la a ser parlada per molts milions de persones.

Una **llengua minoritzada** és aquella que perd àmbits d'ús en el seu propi territori i tots els seus parlants es veuen obligats a practicar un bilingüisme unilateral, ja que la llengua pròpia és insuficient per viure-hi.

Són llengües minoritzades: català, bretó, occità, basc, gallec, sard, cors, caló...

Hi ha llengües majoritàries que són minoritzades en alguns territoris (castellà a Puerto Rico, francès al Quebec), i moltes llengües minoritàries no minoritzades (danès a Dinamarca, noruec a Noruega, etc.). Però la majoria de llengües minoritzades són també minoritàries.

El bilingüisme

Les comunitats lingüístiques viuen en contacte directe, no aïllades. El coneixement d'altres llengües possibilita la intercomunicació dels pobles. Conèixer una llengua diferent de la pròpia és un fet relativament normal.

Per altra banda, al món hi ha més de 6.000 llengües i menys de 200 estats. Per tant, el més normal és que dins d'un mateix estat convisin diverses llengües. El monolingüisme estatal –un estat amb només una llengua– és una situació infreqüent.

No hem de confondre monolingüisme estatal amb l'acceptació d'una sola llengua oficial: països com França, Itàlia, Turquia, EUA, Marroc, Austràlia, Espanya fins no fa gaire temps... apliquen una política de negació o menyspreu de les altres cultures i llengües per tal de refermar la unitat nacional al voltant d'una sèrie de símbols unitaris: una sola llengua, una sola cultura, una sola història...

Tipus de bilingüisme

Distingim tres tipus de bilingüisme:

A- Bilingüisme individual: relacionat amb el poliglòtisme. Es refereix a la persona que parla dues llengües (encara que en pot parlar moltes més).

B- Bilingüisme territorial: es dona quan en un país trobam geogràficament ben delimitades les diferents comunitats lingüístiques. Cadascuna d'elles disposa d'una sola llengua pròpia. És del cas de Bèlgica: el nord parla neerlandès i el sud francès, la capital és bilingüe, i a més hi ha unes petites regions de parla alemanya. També a Suïssa hi ha multilingüisme territorial: cada cantó té una llengua pròpia (alemany, francès, italià i romanx o retoromànic, aquest darrer en una situació d'inferioritat oficial).

C- Bilingüisme social: es tracta de situacions on el bilingüisme individual afecta col·lectius sencers d'una societat. Si bé és normal que en un mateix estat hi hagi

més d'una llengua, no ho és tant que dins d'una mateixa comunitat lingüística hi hagi bilingüisme. Aquest ha estat ocasionat com a conseqüència de guerres, ocupacions colonials, situacions polítiques, econòmiques o socials en què un poble en domina un altre. En aquest cas, els parlants d'una llengua es veuen obligats a conèixer tots una mateixa segona llengua. Aquest cas es coneix com **bilingüisme unidireccional**, perquè els parlants de l'altra llengua no aprenen la dels primers. Les normes d'ús estableixen quina llengua s'ha d'emprar en cada situació, i la nova llengua apresada ocupa els àmbits d'ús més formals.

El mite del bilingüisme

El bilingüisme dels pobles no és un fet *natural*, ja que per a cada societat basta una llengua. Una societat bilingüe manifesta una situació de conflicte, ja que la presència de dues llengües és innecessària: una llengua està ocupant l'espai de l'altra.

El **mite del bilingüisme** es refereix al fet que alguns sectors socials promouen la ideologia que hi ha societats intrínsecament bilingües. Curiosament, molts defensors d'aquest bilingüisme són monolingües. Defensen que la situació de bilingüisme és perfecta, que no hi ha problemes, que en tot cas seria un problema "obligar" tothom a conèixer la llengua en situació de minorització. Neguen l'existència del conflicte afirmant que "tot va bé" quan en realitat la llengua pròpia de la societat està en recessió, en procés de substitució. Els defensors del bilingüisme s'anomenen **bilingüistes**, i en realitat el que pretenen és manipular la societat per mantenir el conflicte lingüístic (que condueix a la desaparició de la llengua pròpia).

La diglòssia

En situació de diglòssia, una llengua és emprada per a funcions formals i estàndard; aquesta és la llengua de prestigi anomenada llengua A (alta). L'altra llengua, la pròpia, s'empra en situacions informals i s'anomena llengua B (baixa).

El català ha estat durant el segle XX i segles anteriors en una situació diglòssica, però avui no. És llengua oficial i, encara que amb matisos, llengua de prestigi en àmbits formals, especialment a Catalunya i, en menor mesura, a les Illes Balears. Al País Valencià la situació és especialment greu.

PENSA I RESPON LES PREGUNTES SEGÜENTS:

- 1. La llengua catalana, és una llengua minoritària? I minoritzada? Raona-ho.**
- 2. La llengua catalana pateix una situació de bilingüisme? De quin tipus? O una situació de diglòssia? Raona la teva resposta.**
- 3. Com resoldríes aquestes situacions...?**

- ets catalanoparlant al 100%

SITUACIÓ A

- vas a comprar a una botiga a Mallorca
- et demanen que no parlis en llengua catalana, que no t'entenen, que fa vint anys que vius a Mallorca (però no parla la nostra llengua).

SITUACIÓ B

- vas pel carrer i un estranger xinès et demana amb senyes i et mostra en un mapa l'estació de tren. Com li explicaries com arribar-hi?